

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Norway grants

N - E - S - E - T

**NEETS' EMPOWERMENT FOR SUSTAINABLE
EMPLOYMENT IN THE TOURISM SECTOR**

PROJECT REF. No. 2017-1-285

Συνεργασία για μια πράσινη, ανταγωνιστική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Δεξιότητες Επιχειρηματικότητας που σχετίζονται με τον Τουρισμό 2/4: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Tora Consult Ltd.

TORA CONSULT

Μάρτιος, 2020

Αρ. Έργου: 2017-1-285

Το έργο NESET χρηματοδοτείται με 1 124 551 € από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία μέσω των Χορηγίων του ΕΟΧ και της Νορβηγίας. Ο στόχος του έργου είναι η υποστήριξη σε μία ευρεία διακρατική βάση της βιώσιμης ενσωμάτωσης των νέων στην αγορά εργασίας του τουρισμού, μέσω της δημιουργίας ευνοϊκών συνθηκών απασχόλησης και επιχειρηματικότητας σε διάφορες μορφές τουρισμού.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το έργο «**NESET – NEETs' Empowerment for Sustainable Employment in the Tourism sector**» είναι διάρκειας 3 ετών, χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία μέσω των Χορηγιών του ΕΟΧ και της Νορβηγίας για την Νεανική Απασχόληση. Στοχεύει στην υποστήριξη της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας του Τουρισμού στις συμμετέχουσες στο έργο χώρες, δημιουργώντας για τους NEETs συνθήκες απασχόλησης και επιχειρηματικότητας σε διάφορες μορφές τουρισμού, συμπεριλαμβάνοντας και τον εναλλακτικό τουρισμό.

Οι συμμετέχουσες χώρες στο έργο NESET είναι: Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία και Ρουμανία, ενώ η Ισλανδία συμμετέχει στην υλοποίηση του έργου ως χώρα μεταφοράς τεχνογνωσίας.

Η εγκεκριμένη πρόταση του Έργου ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι θα παραχθούν συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ενότητες για την υποστήριξη ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που απευθύνεται σε εκπαιδευόμενους με χαρακτηριστικά NEET στις χώρες εταίρους. Οι ενότητες αυτές, πραγματεύονται διάφορους τύπους δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ενίσχυση της εργασιακής απόδοσης των νέων στον κλάδο του Τουρισμού. Μία από αυτές τις ομάδες δεξιοτήτων είναι οι «**Δεξιότητες Επιχειρηματικότητας που σχετίζονται με τον Τουρισμό**», ενώ δύο ακόμη ομάδες, οι «Δεξιότητες Απασχολησιμότητας» και «Κοινωνικές και Επικοινωνιακές Δεξιότητες» περιλαμβάνονται επίσης στη σειρά των εκπαιδευτικών ενοτήτων του NESET. Το Κέντρο διά βίου Μάθησης ΣΑΡΩΝΙΣ είναι ο εταίρος του έργου που συντονίζει την ανάπτυξη των εκπαιδευτικών ενοτήτων που αφορούν την ομάδα δεξιοτήτων «Δεξιότητες Επιχειρηματικότητας που σχετίζονται με τον Τουρισμό».

Τέσσερις εκπαιδευτικές ενότητες που αφορούν Επιχειρηματικές δεξιότητες έχουν αναπτυχθεί από τον εταίρο Tora Consult Ltd., δηλ. **Πρωτοβουλία (1/4), Δημιουργικότητα & Επινοητικότητα (2/4), Ηγετικές ικανότητες και Πειθώ (3/4) και Προσαρμοστικότητα και Ανθεκτικότητα (4/4)**. Η Tora Consult Ltd. Θα ήθελε να ευχαριστήσει τον κ. Todor Todorov και την κα Ralitsa Todorova για τη συμβολή τους στην προετοιμασία αυτών των ενοτήτων.

Tora Consult Ltd.

Μάρτιος 2020

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΚΤΗ

Η παρούσα Εκπαιδευτική Ενότητα έχει διαμορφωθεί αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Το περιεχόμενό της δεν είναι κατ' ανάγκη πρωτότυπο σε όλη του την έκταση καθώς εκτός από τη συνεισφορά του συντάκτη του βασίζεται επίσης σε υλικό από διάφορες άλλες πηγές που θεωρούνται σχετικές, χρήσιμες για εκπαιδευτικούς σκοπούς και μεταβιβάσιμες. Αυτό αναφέρεται στο κείμενο με διάφορους τρόπους. Ωστόσο, ο συντάκτης αναλαμβάνει την ευθύνη για την τυχούσα ελλιπή αναφορά όλων των σχετικών πηγών στο κείμενο της Ενότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	4
ΕΝΟΤΗΤΑ 1. Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ... 4	
1.1. Η Επιχειρηματικότητα στον τουρισμό – ανασκόπηση της βιβλιογραφίας	5
1.2. Μελέτες εντοπισμού αναντιστοιχιών δεξιοτήτων του NESET – Η επιλογή των δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών ενοτήτων με βάση τα συμπεράσματα	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	9
2.1. Κατανοώντας τη συμβολή της Δημιουργικότητας στην «δημιουργία αξίας».....	9
2.2. Βασικά συστατικά στοιχεία της Δημιουργικότητας.....	11
2.3. Κατακτώντας τη Δημιουργικότητα.....	12
2.4. Η επινοητικότητα ως βασικό χαρακτηριστικό του επιχειρηματία.....	13
2.5. Πρακτικές συμβουλές για την ενίσχυση της επινοητικότητας	14
ΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΡΟΛΩΝ.....	16
ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΕΝΤΥΠΑ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	20
4.1. Ερωτηματολόγιο για την εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων.....	20
4.2. Ερωτηματολόγιο για την εκ των υστέρων αξιολόγηση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων.....	21
4.3. Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της εκπαίδευσης.....	22

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Κατόπιν της μελέτης της παρούσας εκπαιδευτικής ενότητας, οι καταρτιζόμενοι θα μπορούν να:

1. Κατανοούν την σημαντικότητα των επιχειρηματικών δεξιοτήτων για την τουριστική βιομηχανία
2. Ορίζουν τις έννοιες της Δημιουργικότητας και Επινοητικότητας
3. Κατανοούν τη συμβολή της δημιουργικότητας στη «δημιουργία αξίας»
4. Εξηγούν ποια είναι τα βασικά συστατικά στοιχεία της Δημιουργικότητας
5. Ακολουθούν τα απαραίτητα βήματα για να είναι δημιουργικοί
6. Κατανοούν τον ρόλο της Επινοητικότητας στην άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
7. Υλοποιούν συγκεκριμένες δραστηριότητες προκειμένου να γίνουν περισσότερο επινοητικοί.

Σελίδα | 4

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Σήμερα, μεταξύ των βασικών παραγόντων για την ανάπτυξη κάθε βιομηχανίας και κάθε οργανισμού είναι η επιχειρηματικότητα και οι δεξιότητες που σχετίζονται με την επιτυχή αξιοποίησή της για τη δημιουργία κέρδους και πλούτου. Στην ιστορία της ανθρωπότητας, οι επιχειρηματικές προσπάθειες οδήγησαν τελικά στη μείωση της ανεργίας και των κοινωνικών προβλημάτων. Έτσι, η επιχειρηματική σκέψη έχει γίνει το «κλειδί» για την οικονομική ανάπτυξη παγκοσμίως.

Η τουριστική βιομηχανία, από την άλλη πλευρά, θεωρείται παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής αλλαγής, δεδομένου ότι ο τουρισμός είναι ένας από τους μεγαλύτερους, ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς, με σημαντική συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Από αυτή την άποψη, όπως συμβαίνει και σε άλλες βιομηχανίες, η τουριστική βιομηχανία πρέπει να είναι σε θέση να κατανοεί σαφώς τις απαιτήσεις της επιχειρηματικής διαδικασίας και να εξασφαλίζει πόρους και να παρέχει ευκαιρίες για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και των επιχειρηματιών. Επιπλέον, η εξέταση των διαδικασιών της τουριστικής βιομηχανίας και η ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων σε αυτό το πλαίσιο είναι το κλειδί για την ενδυνάμωση των νέων για την έναρξη επιτυχημένων τουριστικών επιχειρήσεων.

1.1. Η Επιχειρηματικότητα στον τουρισμό – ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Η επιχειρηματικότητα στον κλάδο του τουρισμού έχει αναγνωριστεί ως ο βασικός τρόπος παροχής στρατηγικής υποστήριξης για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, ιδίως στις αγροτικές περιοχές. Πολλοί ερευνητές έχουν εντοπίσει τον σημαίνοντα ρόλο των επιχειρηματιών στην τουριστική ανάπτυξη.¹ Έχει επίσης υποστηριχθεί ότι μόνο όταν υπάρχουν επιχειρηματίες στον τουρισμό, το περιβάλλον μιας κοινωνίας, η χλωρίδα και η πανίδα, τα ιστορικά κειμήλια και τα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς γίνονται τουριστικοί πόροι που μπορούν να ανακαινιστούν και να μετατραπούν σε τουριστικά αξιοθέατα και προορισμούς. Ο τουρισμός παράγει σημαντικό κέρδος και είναι ο ταχύτερα αναπτυσσόμενος τομέας στον κόσμο.

Σελίδα | 5

Η επιχειρηματικότητα παίζει ζωτικό ρόλο στη μετατροπή της προσφοράς ευκαιριών αναψυχής και ψυχαγωγίας.² Η επιχειρηματικότητα θεωρείται κρίσιμος παράγοντας για την τουριστική ανάπτυξη, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι τουριστικές επιχειρήσεις απαιτούν βήματα προετοιμασίας που είναι τα ίδια με κάθε άλλη επιχείρηση, ωστόσο το πεδίο δραστηριοτήτων τους είναι συνήθως ευρύτερο.

Η τουριστική επιχείρηση μπορεί να οριστεί ως «μια σύνθεση προϊόντων που περιλαμβάνουν μεταφορά, διαμονή, τροφοδοσία, φυσικούς πόρους, ψυχαγωγία και άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, όπως καταστήματα και τράπεζες και άλλα τουριστικά πρακτορεία».³ Ένας «επιχειρηματίας στον τουρισμό», από την άλλη πλευρά, μπορεί να οριστεί ως «πρόσωπο ή ομάδα ατόμων που παράγουν και διαχειρίζονται τουριστικά προϊόντα».⁴ Σε αυτήν τη διαδικασία ο επιχειρηματίας πρέπει να έχει τα κοινά χαρακτηριστικά του επιχειρηματία μαζί με τις εξειδικεύσεις του τομέα των υπηρεσιών.

Η τουριστική επιχειρηματικότητα μπορεί να συσχετιστεί με την εφαρμογή στην εργασία γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων ή / και με τη δημιουργία εσόδων από μια νέα ιδέα που σχετίζεται με τον τουρισμό, η οποία αξιοποιείται από ένα άτομο ή ένα σύνολο ανθρώπων μέσω της έναρξης μιας νέας επιχείρησης ή μέσω της διαφοροποίησης από μια υπάρχουσα επιχείρηση, επιδιώκοντας ανάπτυξη και παράγοντας πλούτο, απασχόληση και κοινωνικό αγαθό. Με άλλα λόγια, η επιχειρηματικότητα στον τουρισμό αναφέρεται στις δραστηριότητες της μεγάλης ομάδας των φορέων που σχετίζονται με τον κλάδο, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί

---

¹ Koh, K. Y., & Hatten, T. S. (2014). *The Tourism Entrepreneur: The Overlooked Player in Tourism Development Studies*. International Journal of Hospitality & Tourism Administration, 3(1), 37-41.

² Chang, J. (2011). Introduction: Entrepreneurship in Tourism and Hospitality: The Role of SMEs. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 16(5), 467-469.

³ Sinclair, M.T., and Stabler, M. (1997), *The Economics of Tourism*, Routledge, London.

⁴ Khanka, S. S. (1999). *Entrepreneurial Development*. New Delhi: S. Chand Publishing.

κυρίως για την αποτελεσματική και κερδοφόρα αλληλεπίδραση της ζήτησης και της προσφοράς τουριστικών προϊόντων· διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ανταγωνιστικό επαγγελματισμό και κερδοφόρο κοινωνικοοικονομικό status. Με απλά λόγια, η επιχειρηματικότητα στον τουρισμό αγκαλιάζει κάθε είδους δραστηριότητες που σχετίζονται με τη δημιουργία και τη λειτουργία μιας τουριστικής επιχείρησης.

Σελίδα | 6

Ένα βασικό στοιχείο εδώ είναι ο επιχειρηματίας ως το άτομο που προσδιορίζει μια ευκαιρία. Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο τυπικός επιχειρηματίας καθώς αυτός μπορεί να προέρχεται από διαφορετικό εκπαιδευτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό υπόβαθρο. Ο εντοπισμός ενός κενού στην αγορά είναι ένας δύσκολο και περίπλοκο εγχείρημα. Το ίδιο δύσκολος είναι ο προσδιορισμός του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της εκάστοτε επιχειρηματικής ιδέας. Η ανάγκη να επιτυγχάνει κάποιος και η πρόθεση ανάληψης ρίσκου είναι μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά ενός επιχειρηματία. Ωστόσο, μόνο τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία δεν εξηγούν από μόνα τους επαρκώς την επιχειρηματική συμπεριφορά. Άλλα στοιχεία όπως οι φιλοδοξίες, η εμπειρία, οι δεξιότητες και το πολιτιστικό υπόβαθρο οδηγούν αναμφίβολα ένα άτομο στην επιχειρηματικότητα. Επιπλέον, η κατάλληλη απόκριση στο περιβάλλον αποτελεί επίσης θεμελιώδη παράγοντα για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Επομένως, το πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό περιβάλλον πρέπει επίσης να είναι ευνοϊκό για την άνθηση της επιχειρηματικότητας.

Μόλις εντοπιστεί μια ευκαιρία, η επιχειρηματική ιδέα πρέπει να αξιολογηθεί με διάφορα μέσα που είναι στη διάθεση του δυνητικού επιχειρηματία. Δεν υπάρχει τυπικός τρόπος για να γίνει αυτό και η πολυπλοκότητα και η έκταση των μελετών σκοπιμότητας, των επιχειρηματικών σχεδίων, των σχεδίων μάρκετινγκ και ούτω καθεξής, θα διαφέρουν ανάλογα με την ιδέα και την αγορά. Πρέπει λοιπόν να ληφθεί απόφαση εάν ο δυνητικός επιχειρηματίας θα συνεχίσει να ωριμάσει την ιδέα του ή θα την εγκαταλείψει. Συνήθως, οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονται στο πλαίσιο είτε ενός περιβάλλοντος «ώθησης» είτε «έλξης». Το πρώτο αφορά μία κατάσταση όπου το άτομο έχει απολυθεί ή είναι δυσαρεστημένο με τις τρέχουσες συνθήκες εργασίας του. Το περιβάλλον «έλξης» αφορά την ελκυστικότητα της αγοράς, όπως η ευκαιρία να δημιουργηθεί κέρδος και πλούτος, η προσωπική ανάπτυξη και το κοινωνικό status. Μόλις όλες αυτές οι μεταβλητές έχουν αξιολογηθεί, συγκριθεί και ελεγχθεί, μπορεί να ληφθεί μια τελική απόφαση για συνέχιση του επιχειρηματικού εγχειρήματος.⁵

---

⁵ Marasini, S. (2018), Concept, Features, Functions & Types of Tourism Entrepreneur.

1.2. Μελέτες εντοπισμού αναντιστοιχιών δεξιοτήτων του NESET – Η επιλογή των δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών ενοτήτων με βάση τα συμπεράσματα

Σελίδα | 7

Το έργο NESET ξεκίνησε τις δραστηριότητές του με τη διεξαγωγή μελετών για τον εντοπισμό αναντιστοιχιών σε δεξιότητες στους Νέους και τους εργοδότες προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα – ανάμεσα σε άλλα – σχετικά με την σημαντικότητα και την επάρκεια των επιχειρηματικών δεξιοτήτων καθώς και το «κενό» μεταξύ αυτών από την σκοπιά των Νέων και των εργοδοτών. Διεξήχθη μία συγκριτική ανάλυση των συμπερασμάτων των δύο μελετών που υλοποιήθηκαν στις συμμετέχουσες στο έργο χώρες. Τα συμπεράσματα αυτά παρουσιάζονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα, τα οποία είναι επίσης διαθέσιμα στις Εθνικές Εκθέσεις και στην Συνθετική Έκθεση, με τίτλο «Οι Νέοι στον Κλάδο του Τουρισμού – Αναντιστοιχίες Δεξιοτήτων και Ελλείψεις σε Εργατικό Δυναμικό στις Συμμετέχουσες Χώρες».

Στον παρακάτω πίνακα, συγκρίνεται η σημαντικότητα και η επάρκεια των επιχειρηματικών δεξιοτήτων καθώς και το κενό μεταξύ τους σε ό,τι αφορά τους Νέους και τους εργοδότες. Στόχος ήταν ο εντοπισμός αυτών των δεξιοτήτων, στις οποίες παρατηρείται το μεγαλύτερο κενό μεταξύ της σημαντικότητας και της επάρκειάς τους, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψιν τον αντιλαμβανόμενο από τις δύο ερευνώμενες ομάδες (Νέοι και εργοδότες) βαθμό σημαντικότητάς τους.

Πίνακας 1. Δείκτες Ελλειμματικών Δεξιοτήτων (CGIs)⁶ για τους Νέους Ενήλικες και τους Εργοδότες – Δεξιότητες επιχειρηματικότητας που σχετίζονται με τον τουρισμό

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	NESET Δείκτες Ελλειμματικών Δεξιοτήτων /Απαντήσεις των Νέων Ενηλίκων και των Εργοδοτών/					
	Σημαντικότητα (Α)		Επάρκεια (Β)		Κενό (Α-Β)	
	Νέοι Ενήλικες	Εργοδότες	Νέοι Ενήλικες	Εργοδότες	Νέοι Ενήλικες	Εργοδότες
1.Χρηματοοικονομική Διαχείριση	4.09	4.25	3.44	3.34	0.65	0.91
2. Marketing	4.17	4.30	3.47	3.50	0.69	0.80

⁶ Οι Δείκτες Ελλειμματικών Δεξιοτήτων (CGIs) υπολογίζονται ως οι Σταθμισμένοι Μέσοι Όροι των απαντήσεων των συμμετεχόντων (σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5) στις σχετικές έρευνες στις συμμετέχουσες χώρες. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στις έρευνες σταθμίζονται με βάση τις σχετικές συχνότητες των απαντήσεων των ερωτώμενων για κάθε μία επιχειρηματική δεξιότητα. Οι Δείκτες Ελλειμματικών Δεξιοτήτων παίρνουν τιμές μεταξύ 1 και 5 και υπολογίζονται ξεχωριστά για κάθε μία επιχειρηματική δεξιότητα με βάση δύο παραμέτρους: την σημαντικότητα και την επάρκεια στην εκάστοτε δεξιότητα.

3.Δημιουργικότητα	4.29	4.44	3.80	3.64	0.49	0.80
4.Επινοητικότητα	4.20	4.48	3.76	3.62	0.44	0.85
5.Πρωτοβουλία	4.33	4.56	3.86	3.57	0.46	0.99
6.Ηγετικές Ικανότητες	4.15	4.24	3.72	3.39	0.43	0.85
7.Πειθώ	4.18	4.32	3.76	3.46	0.42	0.86
8.Προσαρμοστικότητα	4.28	4.51	3.97	3.52	0.31	0.99
9.Ανθεκτικότητα	4.18	4.51	3.85	3.46	0.32	1.05
10.Απουσία φόβου για το ενδεχόμενο αποτυχίας	4.13	4.20	3.61	3.27	0.52	0.94
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	4.20	4.38	3.72	3.48	0.47	0.90

Πηγή: Οι Νέοι στον Κλάδο του Τουρισμού – Αναντιστοιχίες Δεξιοτήτων και Ελλείψεις σε Εργατικό Δυναμικό στις Συμμετέχουσες Χώρες, Συνθετική Έκθεση

Με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης, οι επιχειρηματικές δεξιότητες που πληρούν τα κριτήρια της **σχετικά υψηλής σημαντικότητας** και παράλληλα του **μεγάλου κενού μεταξύ σημαντικότητας και επάρκειας** σύμφωνα με τις απαντήσεις των Νέων και των εργοδοτών είναι η «Πρωτοβουλία», η «Δημιουργικότητα», η «Επινοητικότητα» και η «Ανθεκτικότητα» (Πίνακας 1). Τα αποτελέσματα αυτά υπέδειξαν στην Σύμπραξη του NESET τις επιχειρηματικές δεξιότητες για τις οποίες θα έπρεπε να αναπτυχθεί σχετικό εκπαιδευτικό υλικό. Οι «Ηγετικές ικανότητες» και η «Πειθώ» συμπεριλαμβάνονται επίσης στην ομάδα των επιχειρηματικών δεξιοτήτων για την οποία θα έπρεπε να δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό καθώς είναι απαραίτητες για κάθε μορφή επιχειρηματικότητας, συμπεριλαμβανομένης αυτής στην τουριστική βιομηχανία.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

2.1. Κατανοώντας τη συμβολή της Δημιουργικότητας στην «δημιουργία αξίας»

Σελίδα | 9

Η Δημιουργικότητα είναι η «τέχνη» της υλοποίησης νέων και ευφάνταστων ιδεών! Εκφράζεται μέσα από την ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε και να ερμηνεύουμε τον κόσμο με νέους τρόπους, να βρίσκουμε κρυμμένα μοτίβα, να κάνουμε συνδέσεις μεταξύ φαινομενικά άσχετων φαινομένων και καταστάσεων και να βρίσκουμε λύσεις. Η δημιουργικότητα περιλαμβάνει δύο στενά συνδεδεμένες διαδικασίες: τη σκέψη και, στη συνέχεια, την παραγωγή. Εάν ένα άτομο έχει ιδέες, αλλά δεν τις υλοποιεί, μπορεί να οριστεί ως ένα άτομο με μεγάλη φαντασία, αλλά όχι απαραίτητα ως «δημιουργικό». Η δημιουργικότητα είναι η διαδικασία της δημιουργίας κάτι νέου. Στην περίπτωση μιας τουριστικής εταιρείας θα σήμαινε να επινοηθεί ένα νέο τουριστικό προϊόν και στη συνέχεια να προσφερθεί αυτό στους πελάτες σας.

Η Καινοτομία, από την άλλη πλευρά, ορίζεται ως η εφαρμογή ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος, υπηρεσίας ή διαδικασίας που δημιουργεί αξία για τις επιχειρήσεις, την Κυβέρνηση ή την Κοινωνία. Κάποιοι μπορεί να ισχυριστούν λανθασμένα ότι η δημιουργικότητα δεν έχει καμία σχέση με την καινοτομία. Ωστόσο, η δημιουργικότητα είναι απαραίτητο συστατικό της καινοτομίας. Δεν υπάρχει καινοτομία χωρίς δημιουργικότητα. Ο βασικός δείκτης απόδοσης, τόσο στη δημιουργικότητα όσο και στην καινοτομία, είναι η Δημιουργία Αξίας.

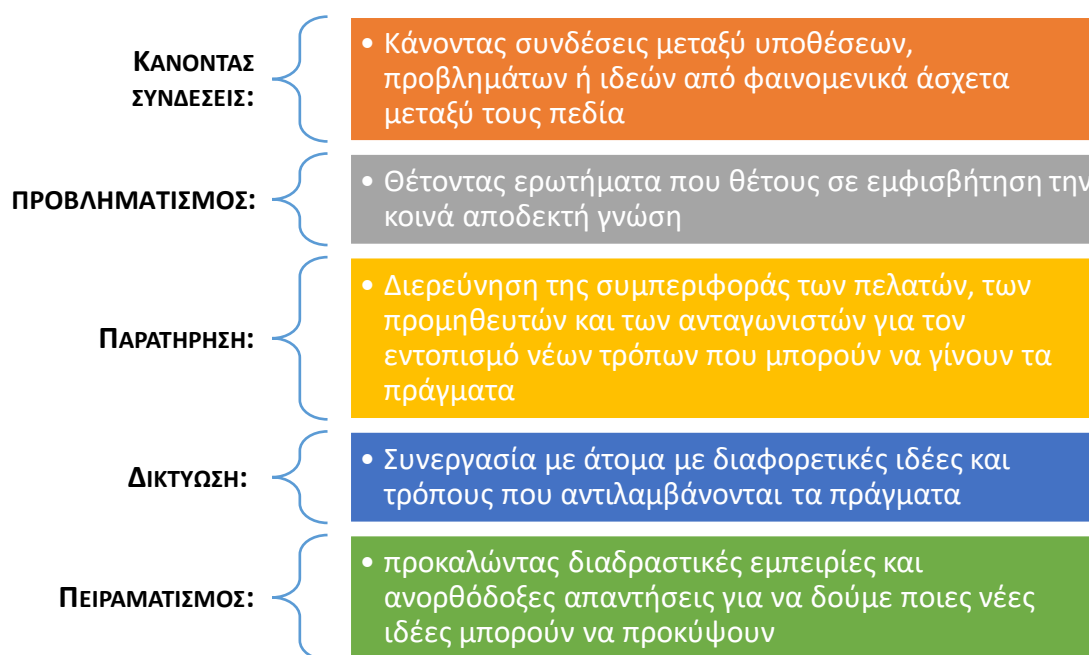
Ο καθορισμός της Δημιουργικότητας δεν είναι εύκολος, καθώς υπάρχουν πολλοί ορισμοί, καθένας από τους οποίους καλύπτει συγκεκριμένες πτυχές της ίδιας έννοιας. Για παράδειγμα, ο ορισμός που δίνεται από την Εγκυκλοπαίδεια Britannica είναι ο εξής: «(η δημιουργικότητα είναι)... η ικανότητα να παράγεται κάτι νέο - μέσω ικανότητας της φαντασίας μας - είτε αυτό αναφέρεται σε μια νέα λύση σε ένα πρόβλημα, σε μια νέα μέθοδο ή συσκευή ή σε ένα νέο καλλιτεχνικό αντικείμενο ή φόρμα».

Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας, το κύριο κρίσιμο ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί είναι: Μπορεί να διδαχθεί η δημιουργικότητα; Ή, για να το θέσουμε διαφορετικά: Μπορούμε να εκπαιδύσουμε (νέους) ανθρώπους να γίνουν πιο δημιουργικοί;

Μια μελέτη του George Land αποκαλύπτει ότι οι άνθρωποι είναι από τη φύση τους δημιουργικοί, παρόλο που, καθώς μεγαλώνουν, μαθαίνουν να είναι μη δημιουργικοί! Ωστόσο, η δημιουργικότητα πιστεύεται γενικά ότι είναι μια ικανότητα που μπορεί να αναπτυχθεί και μια διαδικασία που μπορεί κανείς να την διαχειριστεί!

Ξεκινά μαθαίνοντας ορισμένες βασικές αρχές και εξελίσσεται σε έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης. Κάποιος μαθαίνει να είναι δημιουργικός πειραματίζοντας, εξερευνώντας, αμφισβητώντας τις υποθέσεις, χρησιμοποιώντας τη φαντασία του και προχωρώντας σε μια ουσιαστική σύνθεση των πληροφοριών που συλλέγει. Η εκμάθηση της δημιουργικότητας είναι παρόμοια με την εκμάθηση ενός αθλήματος. Όπως συμβαίνει με τον αθλητισμό, απαιτείται εξάσκηση για την ανάπτυξη των σωστών «μυών» και η ύπαρξη ενός γενικότερου υποστηρικτικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο η δημιουργικότητα μπορεί να ανθίσει.

Μελέτες έχουν προσπαθήσει να αποκαλύψουν το αποκαλούμενο «DNA των καινοτόμων ατόμων». Είναι αυτό που καθορίζει την ικανότητα κάποιου να δημιουργεί καινοτόμες ιδέες. Αυτό δεν είναι απλώς μια λειτουργία του νου, αλλά εξαρτάται επίσης από έναν αριθμό βασικών συμπεριφορών που βελτιστοποιούν τον εγκέφαλο του ατόμου προκειμένου αυτός να μπορεί να «ανακαλύπτει» νέες ιδέες. Πέντε τέτοιες βασικές συμπεριφορές μπορούν να διαχωριστούν για ανάλυση και εξέταση:

2.2. Βασικά συστατικά στοιχεία της Δημιουργικότητας

Ένα βασικό ερώτημα είναι: «ποια είναι τα συστατικά της δημιουργικότητας;». Έρευνες εντοπίζουν έναν αριθμό κοινών περιβαλλοντικών παραγόντων, οι οποίοι υποστηρίζουν την δημιουργική συμπεριφορά. Αυτοί περιλαμβάνουν:

Σελίδα | 11

- ✚ Ενίσχυση (διαφορετικοί άνθρωποι υποστηρίζουν παρόμοιες ιδέες)
- ✚ Στόχοι και φιλοδοξίες
- ✚ Δημιουργία νέων ιδεών βασιζόμενες σε προτάσεις άλλων
- ✚ Ελευθερία και αυτονομία
- ✚ Αίσθηση ασφάλειας

Μια συνοπτική απάντηση στο κρίσιμο ερώτημα που τέθηκε νωρίτερα παρουσιάζεται στο παρακάτω σχήμα. Τα τρία βασικά στοιχεία που αναφέρονται (Εμπειρία, Δημιουργική σκέψη και Κίνητρα) μπορούν να ερμηνευθούν και να αναλυθούν με διάφορους τρόπους. Αυτό που είναι σημαντικό, ωστόσο, είναι ότι η δημιουργικότητα εντοπίζεται στην περιοχή που όλα αυτά τα βασικά στοιχεία συνυπάρχουν. **Για να αναπτυχθεί η δημιουργικότητα, και τα τρία συστατικά πρέπει να υπάρχουν, να λειτουργούν και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.**

Σχήμα 1. Τα 3 συστατικά της Δημιουργικότητας

Πηγή: T. M. Amabile, Harvard Business Review, Οκτώβριος 1998

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η δημιουργικότητα είναι, όπως αναφέρθηκε, μια δεξιότητα που μπορεί να αναπτυχθεί και μια διαδικασία που μπορεί κανείς να την διαχειριστεί. Κάποιος μαθαίνει να είναι δημιουργικός πειραματίζοντας, εξερευνώντας, αμφισβητώντας υποθέσεις, χρησιμοποιώντας τη φαντασία του και συνδυάζοντας πληροφορίες που συλλέγει.

2.3. Κατακτώντας τη Δημιουργικότητα

Ένα άλλο κρίσιμο ερώτημα που χρειάζεται απάντηση είναι: «Εάν η δημιουργικότητα μπορεί να κατακτηθεί, πώς γίνεται αυτό στην πραγματικότητα;». Ακολουθούν ορισμένες οδηγίες για το πώς να είστε περισσότερο δημιουργικοί:

Βήμα 1: Επιτρέψτε στον εαυτό σας να σκέφτεται και πράγματα που μπορεί τελικά να είναι ανεφάρμοστα. Σε οποιαδήποτε δημιουργική προσπάθεια, πρέπει να επιτρέψετε στον εαυτό σας να σκέφτεται και πράγματα που μπορεί τελικά να είναι ανεφάρμοστα. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος. Μερικές φορές πρέπει να γράψετε 4 σελίδες μόνο και μόνο για να ανακαλύψετε ότι τελικά έχετε γράψει μόνο μία καλή πρόταση στη δεύτερη παράγραφο της τρίτης σελίδας.

Βήμα 2: Δημιουργήστε ένα πρόγραμμα. Καμία άλλη ενέργεια δεν θα σας κάνει περισσότερο δημιουργικούς από το να έχετε ένα πρόγραμμα στο να σκέφτεστε δημιουργικά. Μην ξυπνάτε το πρωί σκεπτόμενος «Ελπίζω να αισθάνομαι εμπνευσμένος να δημιουργήσω κάτι σήμερα». Πρέπει να δουλέψετε με πρόγραμμα στην εξεύρεση δημιουργικών λύσεων σε δεδομένα προβλήματα και ανάγκες.

Βήμα 3: Προχωρήστε σε δράση. Σταματήστε απλώς να ερευνάτε, να σχεδιάζετε και να προετοιμάζεστε για να εφαρμόσετε τη δημιουργικότητά σας στην πράξη και προχωρήστε στην υλοποίηση σχετικών ενεργειών. Δεν έχει σημασία πόσο καλές ή πόσο κακές είναι αυτές. Δεν χρειάζεται να «ανακαλύψετε τον τροχό» με την πρώτη σας προσπάθεια. Σταματήστε να συζητάτε για το τί πρέπει να κάνετε και απλά κάντε το!

Βήμα 4: Σταματήστε να κρίνετε τη δουλειά σας. Όλοι προσπαθούν να δημιουργήσουν. Όποιος δημιουργεί κάτι σε σταθερή βάση κάποια στιγμή θα αρχίσει να κρίνει την ίδια τη δουλειά του. Είναι φυσικό να κρίνεις τη δουλειά σου και να νιώθεις απογοητευμένος όταν η δημιουργία σου δεν είναι τόσο υπέροχη όσο περίμενες. Αλλά το κλειδί είναι να μην αφήνετε τη δυσαρέσκειά σας να σας εμποδίσει από τον συνεχίσετε να δουλεύετε απρόσκοπτα.

Βήμα 5: Δείξτε τη δουλειά σας σε άλλους. Δείχνοντας τη δουλειά σας στους άλλους θα μπορείτε να λάβετε σημαντική ανατροφοδότηση. Ο κόσμος χρειάζεται ανθρώπους που κάνουν δημιουργική εργασία. Αυτό που φαίνεται απλό για εσάς μπορεί να είναι κάτι εξαιρετικό για κάποιους άλλους. Και εάν δεν το μοιραστείτε μαζί τους δεν θα το μάθετε ποτέ.

2.4. Η επινοητικότητα ως βασικό χαρακτηριστικό του επιχειρηματία

Η «επιχειρηματική επινοητικότητα» αναφέρεται στην ικανότητα αυτορρύθμισης και καθοδήγησης της συμπεριφοράς κάποιου προκειμένου να μπορεί να αντιμετωπίζει με επιτυχία δύσκολες, αγχωτικές και προκλητικές καταστάσεις,⁷ οι οποίες στον τουριστικό κλάδο είναι αρκετά συχνές, καθώς η συγκεκριμένη βιομηχανία εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από διάφορους παράγοντες που αρκετοί από αυτούς είναι εκτός του ελέγχου μας. Η επιχειρηματική επινοητικότητα αποτελείται από τρεις γενικές δεξιότητες: Γνωστική, Συναισθηματική και Προσανατολισμένη στη Δράση.⁸

Οι ικανότητες αναφέρονται στις νοητικές ικανότητες που βοηθούν την επιτυχή προσαρμογή στις δυσκολίες που δημιουργεί το εξωτερικό περιβάλλον. Η επιχειρηματική συμπεριφορά είναι το σύνολο των λειτουργιών, δραστηριοτήτων και δράσεων που εμπλέκονται στην αντίληψη των ευκαιριών και στη δημιουργία επιχειρήσεων και οργανισμών. Η επιχειρηματική συμπεριφορά είναι συνάρτηση της επινοητικότητας. Το να είσαι επινοητικός είναι το κλειδί για να γίνεις επιτυχημένος επιχειρηματίας.⁹

Η επινοητικότητα συμβάλλει σημαντικά στην επιτυχημένη επιχειρηματικότητα καθώς συνδυάζει όχι μόνο τη δημιουργική χρήση των χρηματοοικονομικών πόρων, αλλά και πολλούς μη χρηματοοικονομικούς πόρους που οδηγούν στη βιωσιμότητα και σε υψηλή εταιρική απόδοση. Η επινοητικότητα περιλαμβάνει καινοτομία, πρωτοβουλία, δημιουργικότητα, αφοσίωση, όραμα και αισιοδοξία. Συχνά οι επιχειρηματίες γίνονται επινοητικοί εν μέσω δύσκολων περιόδων εντοπίζοντας ευκαιρίες και χρησιμοποιούν τη δημιουργικότητά τους για να καινοτομήσουν. Συνεπώς, η επινοητικότητα αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό για έναν επιχειρηματία.

---

⁷ Meichenbaum D. (1977). Cognitive Behavior Modification: An Integrative Approach. Plenum Press, New York.

⁸ Kanungo R. N. and Misra S., (1992). Managerial Resourcefulness: A Reconceptualization of Management Skills, Human Relations, 45 (12), 1311-1332.

⁹ Sasi Misra and Sendil Kumar E., (2000). Resourcefulness: A Proximal Conceptualization of Entrepreneurial Behaviour. Journal of Entrepreneurship, 9 (2), 135-154.

2.5. Πρακτικές συμβουλές για την ενίσχυση της επινοητικότητας

Στην πραγματικότητα, η ζωή δεν μας δίνει έτοιμες λύσεις για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα και τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουμε. Εάν βρεθείτε σε μια δύσκολη κατάσταση, ειδικά εάν είστε επιχειρηματίας σε έναν τόσο δυναμικό τομέα όπως ο τουρισμός, θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε τη δημιουργικότητα και την ευφυΐα σας, για να το ξεπεράσετε. Ακολουθούν κάποιες γενικές συμβουλές.

Σελίδα | 14

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΝΟΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
Να είστε έτοιμοι	Δεν μπορείτε να προβλέψετε τα πάντα, αλλά μπορείτε να προβλέψετε πολλά πράγματα, και όσα περισσότερα μπορείτε να προετοιμάσετε εκ των προτέρων, τόσο περισσότεροι πόροι θα είναι διαθέσιμοι όταν αντιμετωπίζετε ένα πρόβλημα. Επίσης, σκεφτείτε, αν μπορείτε τρόπους για να περιορίσετε μελλοντικά προβλήματα. Η πρόληψη είναι καλύτερη από τη θεραπεία.
Αξιολογήστε την κατάσταση	Κάθε φορά που σας προκύπτει κάποια πρόκληση, προσπαθήστε να διευκρινίσετε και να ορίσετε το συγκεκριμένο πρόβλημα. Το να βρίσκεις λύση στο πρόβλημα, είναι προτιμότερο από το να παιδεύεσαι και να ανησυχείς. Αυτό μαθαίνεται εκπαιδευοντας το μυαλό σας, κάθε φορά που προκύπτει κάποιο πρόβλημα.
Αξιολογήστε τι έχετε στη διάθεσή σας	Το να είσαι επινοητικός σημαίνει, πάνω απ' όλα, να αξιοποιείς τους πόρους έξυπνα και δημιουργικά. Μην ξεχνάτε ότι οι πόροι δεν είναι απαραίτητα απτά αντικείμενα αλλά και οι άνθρωποι, οι πληροφορίες, τα χρήματα και ο χρόνος.
Δουλέψτε με τα μέσα που έχετε στη διάθεσή σας	Καταγράψτε ό,τι μέσο έχετε διαθέσιμο και κατόπιν αναλογιστείτε πώς μπορείτε να το χρησιμοποιήσετε για να αντιμετωπίσετε το εκάστοτε πρόβλημα.
Ενεργήστε αντισυμβατικά	Για να βρείτε την «λύση» στο πρόβλημα, χρησιμοποιήστε τα «μέσα» που διαθέτετε με μη συμβατικούς τρόπους. Να είστε προετοιμασμένοι όμως να αναλάβετε την ευθύνη για το πρόβλημα, να διορθώσετε τα λάθη σας.
Να είστε δημιουργικοί	Σκεφτείτε εφαρμόσιμες λύσεις μη συμβατικές αλλά και προφανείς ή πρακτικές.
Πειραματιστείτε	Ο πειραματισμός σε μια καινούργια ιδέα μπορεί να σας πάρει λίγο χρόνο, αλλά εάν δεν έχετε εμπειρία με μια συγκεκριμένη κατάσταση, είναι ένας πολύ καλός τρόπος για να ξεκινήσετε. Τουλάχιστον, θα μάθετε τι δεν λειτουργεί.
Χρησιμοποιήστε μία κατάσταση προς όφελός σας	Εάν χάσατε μια ευκαιρία, προσπαθήστε να εμπλακείτε σε κάτι άλλο εξίσου σημαντικό έως ότου μια παρόμοια ευκαιρία εμφανιστεί ξανά.

Αυτοσχεδιάστε	Μην περιορίζετε τη σκέψη σας στην εξεύρεση μίας μόνο λύσης. Χρησιμοποιήστε ό,τι έχετε στη διάθεσή σας για να βρείτε μια έστω προσωρινή λύση.
Γίνετε «οπορτουμιστές»	Εάν παρουσιαστεί μία ευκαιρία εκμεταλλευτείτε την αμέσως χωρίς να το σκέφτεστε πάρα πολύ.
Δράστε γρήγορα	Συχνά μία αποτελεσματική λύση εξαρτάται από μια γρήγορη απόφαση. Να είστε αποφασιστικοί και μόλις πάρετε μία απόφαση, μην την υπερ-αναλύετε. Ενεργήστε άμεσα!
Μάθετε από τα λάθη σας	Εάν έπρεπε να παλέψετε για να διορθώσετε ένα πρόβλημα, λάβετε μέτρα για να βεβαιωθείτε ότι αυτό δεν θα συμβεί ξανά. Εάν δοκιμάσατε κάτι που δεν λειτούργησε, δοκιμάστε το με διαφορετικό τρόπο την επόμενη φορά.
Να είστε επίμονος	Εάν εγκαταλείψετε το πρόβλημα, δεν έχετε λύσει τίποτα. Δοκιμάστε ξανά, πολλούς διαφορετικούς τρόπους, αν αυτό χρειάζεται. Μην τα παρατάτε. Ποτέ μην θεωρείτε ότι αποτύχατε αν κάτι δεν δούλεψε αμέσως - θεωρήστε αυτό ως πρακτική. Δείτε την θετική πλευρά κάθε κατάστασης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΡΟΛΩΝ

Άσκηση ν. 1	ΑΛΛΑΞΤΕ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥΣ ΣΑΣ
Στόχος (για ποιο λόγο;)	Να ενισχυθεί η δημιουργικότητα των συμμετεχόντων Είναι υπέροχο να ενθαρρύνουμε τα άτομα να κάμψουν τις αναστολές τους υιοθετώντας έναν άλλο χαρακτήρα. Η δραστηριότητα βοηθά τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν διαφορετικές προοπτικές και απόψεις, ανοίγοντας το μυαλό τους σε διαφορετικές απόψεις και βοηθώντας τους να ανακαλύπτουν νέες ιδέες.
Ομάδα (ποιους αφορά;)	10-20 άτομα, ομαδική εργασία-ομάδες των 3-4 ατόμων η κάθε μία Τα μέλη της ομάδας καλούνται να προσεγγίσουν ένα συγκεκριμένο πρόβλημα ή ζήτημα, που σχετίζεται με την ανάπτυξη μιας τουριστικής εταιρείας ή υπηρεσίας από την οπτική γωνία κάποιου άλλου. Αυτός θα μπορούσε να είναι ένας ήδη επιτυχημένος επιχειρηματίας, ένα άλλο μέλος της εταιρείας ή της ομάδας ή ακόμη και ένα μέλος της οικογένειας, εάν πρόκειται για μία οικογενειακή επιχείρηση.
Απαιτούμενα υλικά	Μία λίστα ρόλων καταγεγραμμένη σε ένα χαρτί. Πρέπει να υπάρχουν αρκετοί ρόλοι αναλόγως του αριθμού των ατόμων που θα συμμετάσχουν στη δραστηριότητα. Χαρτί και στυλό για κάθε συμμετέχοντα για να κρατάει σημειώσεις.
Διάρκεια	15-20 λεπτά
Περιγραφή	Ο συντονιστής: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ζητά από όλους στην ομάδα να πάρουν ένα κομμάτι χαρτί. ▪ Βεβαιώνεται ότι κάθε μέλος της ομάδας γνωρίζει τον ρόλο του πριν ξεκινήσει η δραστηριότητα. ▪ Λέει σε όλους να σκεφτούν σύμφωνα με τον ρόλο τους: πώς θα προσέγγιζε το άτομο αυτό το πρόβλημα; Τους δίνει δέκα λεπτά για να επεξεργαστούν όσο το δυνατόν περισσότερες ιδέες.

- Μόλις τελειώσει ο χρόνος, συζητά την προσέγγιση του κάθε ατόμου και της ομάδας στο συγκεκριμένο πρόβλημα που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν.

Επιπλέον οδηγίες για τον συντονιστή:

- Καταγράψτε τις ιδέες όλων σε έναν πίνακα. Μιλήστε με τους συμμετέχοντες για το πώς αυτή η δραστηριότητα τους βοήθησε να σκεφτούν πέρα από τα καθιερωμένα πρότυπα σκέψης τους και να βρουν νέες ιδέες.
- Εάν η δραστηριότητα περιελάμβανε την προσποίηση ότι είναι κάποιος άλλος από την ομάδα, σκεφτείτε να επιτρέψετε σε αυτό το άτομο να παρουσιάσει τις ιδέες του που μπορεί να μην είναι προφανείς στους «εξωτερικούς». Αυτό θα βοηθήσει την ομάδα να κατανοήσει ο ένας τον ρόλο του άλλου με μεγαλύτερη σαφήνεια, έτσι ώστε να μπορούν να συνεργάζονται πιο αποτελεσματικά στο μέλλον.

Σελίδα | 17

Άσκηση ν. 2	ΣΥΖΗΤΗΣΗ
Στόχος (για ποιο λόγο;)	Να ενισχυθεί η δημιουργικότητα των συμμετεχόντων Αυτή η άσκηση δίνει στα άτομα την ευκαιρία να γίνουν περισσότερο δημιουργικά μέσω της συζήτησης. Μαζί θα εξασκηθούν να είναι ανοιχτοί στην ακρόαση, να προτείνουν νέες ιδέες και να αντιμετωπίζουν τυχόν εμπόδια στην εργασιακή τους απόδοσή στο μέλλον.
Ομάδα (ποιους αφορά;)	10-20 άτομα, ομαδική εργασία - ομάδες των 3-4 ατόμων η κάθε μία Κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης, πρέπει να ενθαρρύνεται η συζήτηση - ακόμη και η κριτική – σχετικά με τις ιδέες του καθενός. Είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες να επικεντρώνονται στο πρόβλημα και η κριτική δεν επιτρέπεται να γίνει σε προσωπικό επίπεδο.
Απαιτούμενα υλικά	Πίνακας ή αυτοκόλλητες σημειώσεις για να καταγράφονται οι ιδέες.
Διάρκεια	15-20 λεπτά
Περιγραφή	Ο συντονιστής θα:

- Παρουσιάζει στην ομάδα το πρόβλημα που θα πρέπει να επιλυθεί και που σχετίζεται με την επιχειρηματικότητα στην τουριστική βιομηχανία.
- Ζητήσει από την ομάδα να σκεφτούν όσο περισσότερες ιδέες μπορούν.
- Ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να σκεφτούν ελεύθερα.
- Ενθαρρύνει το διάλογο και τη συζήτηση επάνω στις ιδέες.

Άσκηση ν. 3

ΒΡΕΣ ΤΗΝ ΠΙΟ ΣΥΝΤΟΜΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Στόχος (για ποιο λόγο;)	Να ενισχυθεί η επινοητικότητα των συμμετεχόντων
Ομάδα (ποιους αφορά;)	10-20 άτομα, ατομική εργασία
Απαιτούμενα υλικά	Ένα φύλλο χαρτιού και ένα στυλό
Διάρκεια	10 λεπτά
Περιγραφή	Ένα μυρμήγκι πρέπει να ταξιδέψει από μία από τις γωνίες του δαπέδου στην αντίθετη γωνία της οροφής ενός δωματίου. Το μυρμήγκι πρέπει να ταξιδεύει επάνω στους τοίχους και μπορεί μόνο να περπατά Η αποστολή των συμμετεχόντων είναι να χρησιμοποιήσουν το κομμάτι χαρτί και το στυλό για να δείξουν τη συντομότερη διαδρομή που πρέπει να χρησιμοποιήσει το μυρμήγκι για να φτάσει στον προορισμό του.
Λύση	Πάρτε το φύλλο χαρτιού και σχεδιάστε μια ευθεία γραμμή από μία από τις γωνίες του φύλλου προς την αντίθετη γωνία. Στη συνέχεια, διπλώστε το φύλλο στα δύο έτσι ώστε να σχηματίζει δύο διπλανούς τοίχους ενός δωματίου. Η ευθεία που σχεδιάσατε πριν είναι η σωστή απάντηση.

Άσκηση ν. 4

ΕΙΠΑΤΕ ΚΑΤΙ;

Στόχος (για ποιο λόγο;)	Να ενισχυθεί η επινοητικότητα των συμμετεχόντων
Ομάδα (ποιους αφορά;)	10-20 άτομα, ατομική εργασία
Απαιτούμενα υλικά	Δεν απαιτείται κάτι

Διάρκεια	10 λεπτά
Περιγραφή	<p>Ένας άντρας πάει σε ένα περίπτερο που πουλάει μόνο μπουκάλια λεμονάδας του μισού λίτρου και έδωσε στον πωλητή 1 ευρώ χωρίς να πει τίποτα. Ο πωλητής έδωσε 2 μπουκάλια και ρέστα 20 λεπτά - κάθε μπουκάλι λεμονάδας κοστίζει 40 λεπτά. Ο άντρας πήρε τα μπουκάλια και έφυγε, χωρίς να πει τίποτα.</p> <p>Ερώτηση: Πώς κατάλαβε ο πωλητής ότι ο άντρας ήθελε δύο μπουκάλια λεμονάδας;</p>
Λύση	Ο άντρας έδωσε στον πωλητή δύο κέρματα των 50 λεπτών το καθένα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΕΝΤΥΠΑ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

4.1. Ερωτηματολόγιο για την εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων

Σελίδα | 20

Πώς θα αξιολογούσατε τις γνώσεις σας σχετικά με την Δημιουργικότητα και την Επινοητικότητα πριν την μελέτη της παρούσας εκπαιδευτικής ενότητας;

	Σχεδόν ανύπαρκτες	Πολύ λίγες	Μέτριες	Επαρκείς	Πολύ επαρκείς
	1	2	3	4	5
Κατανόω την σημαντικότητα των επιχειρηματικών δεξιοτήτων για την τουριστική βιομηχανία					
Μπορώ να ορίσω τις έννοιες της Δημιουργικότητας και της Επινοητικότητας					
Κατανόω την συμβολή της δημιουργικότητας στη «δημιουργία αξίας»					
Μπορώ να εξηγήσω ποιες είναι τα βασικά συστατικά της δημιουργικότητας					
Είμαι σε θέση να εφαρμόσω τα απαραίτητα βήματα για να είμαι δημιουργικός/ή					
Κατανόω τον ρόλο της Επινοητικότητας στην άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων					
Μπορώ να υλοποιώ συγκεκριμένες δραστηριότητες προκειμένου να είμαι περισσότερο επινοητικός/ή					

4.2. Ερωτηματολόγιο για την εκ των υστέρων αξιολόγηση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων

Πώς θα αξιολογούσατε τις γνώσεις σας σχετικά με την Δημιουργικότητα και την Επινοητικότητα κατόπιν της μελέτης της παρούσας εκπαιδευτικής ενότητας;

Σελίδα | 21

	Σχεδόν ανύπαρκτες	Πολύ λίγες	Μέτριες	Επαρκείς	Πολύ επαρκείς
	1	2	3	4	5
Κατανού την σημαντικότητα των επιχειρηματικών δεξιοτήτων για την τουριστική βιομηχανία					
Μπορώ να ορίσω τις έννοιες της Δημιουργικότητας και της Επινοητικότητας					
Κατανού την συμβολή της δημιουργικότητας στη «δημιουργία αξίας»					
Μπορώ να εξηγήσω ποιες είναι τα βασικά συστατικά της δημιουργικότητας					
Είμαι σε θέση να εφαρμόσω τα απαραίτητα βήματα για να είμαι δημιουργικός/ή					
Κατανού τον ρόλο της Επινοητικότητας στην άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων					
Μπορώ να υλοποιώ συγκεκριμένες δραστηριότητες προκειμένου να είμαι περισσότερο επινοητικός/ή					

4.3. Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της εκπαίδευσης

Έχοντας παρακολουθήσει το εκπαιδευτικό εργαστήριο για την αναβάθμιση των **επιχειρηματικών σας δεξιοτήτων** και ειδικότερα αυτών της δημιουργικότητας και της επινοητικότητας, πώς αξιολογείτε τα διάφορα στοιχεία της εκπαίδευσης σας;

Σελίδα | 22

	Πολύ φτωχό	Φτωχό	Αποδεκτό	Ικανοποιητικό	Πολύ ικανοποιητικό
	1	2	3	4	5
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ					
▪ Εκπαιδευτικές Σημειώσεις					
Πολυμεσικές εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν					
▪ Άλλοι προτεινόμενοι πόροι					
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ					
Διαλέξεις πρόσωπο με πρόσωπο					
▪ Ομαδικές δραστηριότητες & συζητήσεις					
▪ Προσαρμοσμένη εκπαιδευτική πλατφόρμα					
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ					
▪ Γνώση του θέματος					
Επίπεδο προετοιμασίας					
▪ Μεταδοτικότητα					